

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO /WSDZ/

Wstęp

Światowe standardy gwarantują uczniom dostępność i powszechność usług doradczych na terenie szkoły. Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego opracowane przez Komisję Europejską w roku 2000, jako jedno z 6 głównych założeń wymienia zalecenie dotyczące profesjonalnej pomocy doradczej dla uczniów. Wiele państw Unii Europejskiej stosuje to zalecenie w praktyce.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty zobowiązuje placówki oświatowe do „przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia”. Również ramowe statuty szkół ponadpodstawowych nakładają na dyrektorów i rady pedagogiczne „obowiązek organizacji wewnątrzszkolnego systemu poradnictwa zawodowego oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu” .

Wszystkie te zapisy w polskim prawie oświatowym wymagają jednak pewnych uzupełnień – m.in. określenia założeń i modelu ww. systemu doradztwa prowadzonego w szkołach, oraz osób odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach systemu. Jak się wydaje, model docelowy to doradca zawodowy zatrudniony w szkole i wspierający go merytorycznie doradca w poradni /ich zadania wymagają jasnego sprecyzowania i zróżnicowania, gdyż dzisiaj dla wielu organów prowadzących placówki oświatowe, nie ma potrzeby zatrudniania doradców zawodowych w szkołach, skoro są doradcy zatrudnieni w poradniach/.

W odniesieniu do polskiej oświaty, znawcy tematu wskazują na:

- potrzebę usytuowanej blisko ucznia, profesjonalnej pomocy, zwiększającej trafność jego decyzji edukacyjnych i zawodowych, minimalizującej koszty psychiczne wynikające z niewłaściwych wyborów i koszty materialne związane z dojazdem do placówek specjalistycznych /poradni/,
- zagwarantowanie systematycznego oddziaływania na uczniów w ramach planowanych działań realizowanych metodami aktywnymi /warsztaty, zajęcia aktywizujące/,
- możliwość udzielania uczniom pomocy w wyborze i selekcji informacji dotyczących edukacji i rynku pracy, zgodnie z planowanym przez nich kierunkiem rozwoju zawodowego,
- możliwość działań w zakresie planowania wspólnie z uczniem jego kariery zawodowej,

- obniżenie społecznych kosztów kształcenia dzięki poprawie trafności wyborów na kolejnych etapach edukacji,
- dostosowanie rozwiązań polskich do standardów pozostałych krajów UE.

Postulaty, te jakże trafne i oczywiste nie mogą przebić się przez opór materii i brak środków finansowych na poziomie lokalnych samorządów /organów prowadzących szkoły i placówki/ oraz centralnym /Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu/.

Brak zapisów w prawie oświatowym mówiących o obligatoryjności zatrudnienia doradców zawodowych w szkołach, czyni te przepisy często martwymi. A trzeba mieć świadomość, że środowisko szkolne odgrywa szczególną rolę w kształtowaniu decyzji zawodowej uczniów w gimnazjum, a także w trakcie uczenia się zawodu w wybranych szkołach w okresie późniejszym.

Wielu badaczy zajmujących się rozwojem zawodowym człowieka traktuje wybór zawodu nie jak pojedynczy, świadomy akt decyzyjny, ale jako proces. Uważają oni /E. Ginzburg i D.E Super/, że:

- wybór zawodu jest procesem rozwojowym i stanowi sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat życia,
- na wybór zawodu wpływają głównie wartości, czynniki emocjonalne, rodzaj i poziom wykształcenia oraz wpływ środowiska,
- preferencje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się wraz z upływem czasu.

Właśnie wewnątrzszkolny system doradztwa oraz zatrudniony w szkole doradca zawodowy koordynujący jego działanie stwarzają uczniowi realną możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności niezbędnych do odnalezienia swojego miejsca na drodze kariery zawodowej - poznania siebie i własnych predyspozycji zawodowych, zasad rządzących rynkiem pracy, uzyskania informacji o lokalnym rynku pracy, zaplanowania własnej kariery zawodowej.

**Akty prawne stanowiące umocowanie w prawie oświatowym szkolnego
doradcy zawodowego**

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 1996 r., Nr 67, poz. 329 ze zm.)

Art. 1. System oświaty zapewnia w szczególności:

14) przygotowywanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia

[...]

Art. 71.1. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia:

2) szczegółowe zasady działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych,

[...]

3. Rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1 pkt. 2, powinno uwzględniać warunki zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, pomoc dzieciom i młodzieży w wyborze kierunku dalszego kształcenia i zawodu, realizację zadań profilaktycznych i wspierających rolę wychowawczą i edukacyjną szkoły i rodziny oraz udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży przez wolontariuszy.

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2003 r., Nr 118, poz. 1112, Nr 137, poz. 1304, Nr 203, poz. 1966, Nr 228, poz. 2258 oraz z 2004 r., Nr 96, poz. 959 i Nr 179, poz. 1845)

Art. 42.7. Organ prowadzący szkołę lub placówkę po uzyskaniu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny określa:

3) tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli (...) realizujących w ramach stosunku pracy obowiązki określone dla stanowisk o różnym tygodniowym obowiązkowym wymiarze godzin, (...) doradców zawodowych prowadzących zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu w celu wspomagania uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 2 pkt 11 ustawy o systemie oświaty

Dnia 31 sierpnia 2004 r. weszła w życie nowela ustawy - Karta Nauczyciela, ustanawiająca podstawę prawną do zatrudniania w szkołach doradców zawodowych, a jednocześnie zobowiązująca organy prowadzące szkoły i placówki do określenia w terminie dwóch miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych doradcy zawodowego (ustawa z dnia 5 lipca 2004 r., Dz. U. z 2004 r., Nr 179, poz. 1845).

W związku z tym w MENiS przygotowywana jest nowelizacja rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114)

Zawiera definicja pomocy pedagogiczno-psychologicznej w odniesieniu do doradztwa zawodowego:

- rozpoznawanie potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia i umożliwianie ich zaspokojenia,
- wspieranie uczniów, metodami aktywnymi, w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielanie informacji w tym zakresie,
- wspieranie nauczycieli w organizowaniu wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,

§ 2.1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna polega w szczególności na:

8) wspieraniu uczniów, metodami aktywnymi, w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielaniu informacji w tym zakresie;

9) wspieraniu nauczycieli w organizowaniu wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;

[...]

§ 4. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w przedszkolu, szkole lub placówce może być udzielana na wniosek:

7) doradcy zawodowego;

[...]

§ 5.2. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole jest organizowana w szczególności w formie:

7) zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;

5. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w placówce, stosownie do zakresu jej działań, jest organizowana w szczególności w formie:

4) zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;

[...]

§ 12.1. Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu organizuje się w celu wspomagania uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, przy wykorzystaniu aktywnych metod pracy.

2. Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu prowadzone są w grupach odpowiadających liczbie uczniów w oddziale.

3. Zajęcia, o których mowa w ust. 1, prowadzą: doradca zawodowy lub nauczyciel, wychowawca, psycholog albo pedagog, posiadający przygotowanie do prowadzenia zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu.

§ 13. Porad dla uczniów, rodziców i nauczycieli oraz konsultacji dla rodziców i nauczycieli udzielają, w zależności od potrzeb: pedagog, psycholog, doradca zawodowy, nauczyciel posiadający przygotowanie w zakresie logopedii lub logopedii szkolnej oraz inni nauczyciele posiadający przygotowanie do prowadzenia zajęć specjalistycznych.

[...]

§ 15.1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczną organizuje dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki.

2. W przedszkolu, szkole i placówce mogą być zatrudnieni pedagog, psycholog i logopeda. W szkole i placówce może być zatrudniony również doradca zawodowy.

3. Do zadań pedagoga należy w szczególności:

6) planowanie i koordynowanie zadań realizowanych przez szkołę na rzecz uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie wyboru przez uczniów kierunku kształcenia i zawodu, w przypadku, gdy w szkole nie jest zatrudniony doradca zawodowy;

[...]

4. Do zadań psychologa należy w szczególności:

4) zapewnienie uczniom doradztwa w zakresie wyboru kierunku kształcenia i zawodu,

[...]

6. Do zadań doradcy zawodowego należy w szczególności:

- 1) systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz na pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
- 2) gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia;
- 3) wskazywanie uczniom, rodzicom i nauczycielom dodatkowych źródeł informacji na poziomie regionalnym, ogólnokrajowym, europejskim i światowym dotyczących:
 - a) rynku pracy;
 - b) trendów rozwojowych w świecie zawodów i zatrudnienia;
 - c) wykorzystania posiadanych uzdolnień i talentów przy wykonywaniu przyszłych zadań zawodowych;
 - d) instytucji i organizacji wspierających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w życiu codziennym i zawodowym;
 - e) alternatywnych możliwości kształcenia dla uczniów z problemami emocjonalnymi i dla uczniów niedostosowanych społecznie;
 - f) programów edukacyjnych Unii Europejskiej
- 4) udzielanie indywidualnych porad uczniom i rodzicom;
- 5) prowadzenie grupowych zajęć aktywizujących, przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej;
- 6) koordynowanie działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę;
- 7) wspieranie w działaniach doradczych rodziców i nauczycieli poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych, udostępnianie informacji i materiałów do pracy z uczniami;
- 8) współpraca z radą pedagogiczną w zakresie tworzenia i zapewnienia ciągłości działań wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, realizacji działań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej, zawartych w programie wychowawczym szkoły i programie profilaktyki, o których mowa w odrębnych przepisach;
- 9) współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego, w szczególności z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2003 r. Nr 5, poz. 46)

§ 1.1. Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne w tym publiczne poradnie specjalistyczne, zwane dalej „poradniami”, udzielają dzieciom /w wieku od urodzenia/ i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

2. Do zadań poradni należy w szczególności:

- 4) pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej,

[...]

3. Poradnie specjalistyczne prowadzą działalność ukierunkowaną na specyficzny, jednorodny charakter problemów, z uwzględnieniem potrzeb środowiska. Działalność poradni specjalistycznych może być ukierunkowana w szczególności na:

- 4) udzielanie pomocy uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej

[...]

§ 4.1. Poradnia wydaje opinie w sprawach:

- 7) przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy;
- 8) przyjęcia do klasy pierwszej szkoły ponadgimnazjalnej: zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum, a także klasy pierwszej szkoły średniej na podbudowie programowej szkoły zasadniczej, szkoły policealnej i szkoły pomaturalnej, kandydata z problemami zdrowotnymi, ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia;

[...]

§ 6.2. Poradnia zatrudnia pracowników pedagogicznych: psychologów, pedagogów, logopedów, socjologów, doradców zawodowych i rehabilitantów.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U., z 2001 r. Nr 61, poz. 624, z 2002 r. Nr 10, poz. 96, z 2003 r. Nr 146, poz. 1416) wprowadzające funkcjonowanie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, realizowanego we współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi.

Załącznik nr 3 Ramowy statut publicznego gimnazjum.

§ 2.1. Statut gimnazjum określa w szczególności:

11) organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia.

§ 8.1. Dla uczniów, którzy po rocznym uczęszczaniu do gimnazjum i ukończeniu 15 roku życia nie rokują ukończenia gimnazjum w normalnym trybie, mogą być tworzone oddziały przysposabiające do pracy.

2. Dyrektor gimnazjum po zapoznaniu się z sytuacją i możliwościami ucznia, na podstawie uchwały rady pedagogicznej, za zgodą rodziców /prawnych opiekunów/, przyjmuje ucznia do oddziału przysposabiającego do pracy, uwzględniając opinię lekarską oraz opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej.

Załącznik nr 4 Ramowy statut publicznego liceum ogólnokształcącego.

§ 2.1. Statut liceum określa w szczególności:

10) organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia, a także organizację współdziałania liceum z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom.

Załącznik nr 5 Ramowy statut publicznego liceum profilowanego.

§ 2.1. Statut liceum profilowanego określa w szczególności:

11) organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia, a także organizację współdziałania liceum profilowanego z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom.

Załącznik nr 5a Ramowy statut publicznego technikum.

§ 2.1. Statut technikum określa w szczególności:

- 10) organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz organizację współdziałania technikum z poradniami psychologiczno - pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom,

Załącznik nr 5b Ramowy statut publicznej zasadniczej szkoły zawodowej.

§ 2.1. Statut szkoły zasadniczej określa w szczególności:

- 10) organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz organizację współdziałania szkoły zasadniczej z poradniami psychologiczno – pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 15, poz. 142 oraz z 2003 r. Nr 39, poz. 337 i Nr 116, poz. 1093)

§ 2.5. Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły, z uwzględnieniem realizacji zajęć, o których mowa w ust. 9, mogą być przeznaczone na:

- 4) zorganizowanie zajęć dla grupy uczniów, z uwzględnieniem ich potrzeb i zainteresowań, w tym zajęć dydaktyczno-wyrównawczych,

[...]

§ 7. W szkole mogą być organizowane nadobowiązkowe zajęcia pozalekcyjne w wymiarze ustalonym przez dyrektora szkoły, stosownie do posiadanych środków finansowych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2001 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do publicznych przedszkoli i szkół oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz.U. z 2001 r. Nr 97, poz. 1054, z 2002 r. Nr 14, poz. 131 oraz z 2003 r. Nr 2, poz. 21)

§ 7.2. Kandydaci ubiegający się o przyjęcie do klasy pierwszej szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe powinni posiadać zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań

zdrowotnych do kształcenia w określonym zawodzie, wydane na podstawie odrębnych przepisów.

[...]

§ 10.4. Kandydaci ubiegający się o przyjęcie do klasy pierwszej szkoły średniej zawodowej powinni posiadać zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kształcenia w określonym zawodzie, wydane na podstawie odrębnych przepisów.

[...]

§ 13. Przy przyjmowaniu do szkół, o których mowa w Par 7 ust. 1 oraz Par 10, z zastrzeżeniem Par 8, ust. 7 oraz Par 11 ust. 6 i 7, w przypadku równorzędnych wyników uzyskanych w postępowaniu kwalifikacyjnym, pierwszeństwo mają:

- 3) kandydaci z problemami zdrowotnymi, ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia, potwierdzonymi opinią publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie rodzajów, organizacji oraz sposobu działania publicznych placówek kształcenia ustawicznego i publicznych placówek kształcenia praktycznego, w tym publicznych ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego (Dz.U. z 2003 r. Nr 132, poz. 1225)

§ 17.3. Centrum kształcenia ustawicznego i centrum kształcenia praktycznego może ponadto zatrudnić doradców zawodowych, prowadzących poradnictwo w zakresie kształcenia i dokształcania osób dorosłych, oraz innych specjalistów, stosownie do potrzeb.

Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do roku 2010 przyjęta przez Radę Ministrów 8 lipca 2003 r. jako jeden z priorytetów uznaje tworzenie zasobów informacyjnych w zakresie kształcenia ustawicznego i rozwój usług doradczych.

Najważniejsze cele, na które wskazuje strategia to:

- zagwarantowanie powszechnych i stale dostępnych usług obejmujących poradnictwo edukacyjno-zawodowe kierowane do szerokiego grona odbiorców na każdym etapie życia
- stworzenie powszechnie dostępnych banków informacji o kształceniu ustawicznym
- wzmacnianie powiązań między systemami poradnictwa i doradztwa zawodowego prowadzonego w systemie szkolnym i w służbach zatrudnienia

- rozwijanie poradnictwa i doradztwa zawodowego w szkołach, placówkach kształcenia ustawicznego oraz w służbach zatrudnienia
- tworzenie warunków do współpracy i partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie doradztwa zawodowego oraz wymiany informacji i materiałów w ramach tworzonych krajowych i europejskich sieci partnerskich
- opracowywanie i upowszechnianie prognoz dotyczących rynku pracy i popytu na pracę

Podstawowe pojęcia z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego

ORIENTACJA ZAWODOWA

Obejmuje wszystkie działania wychowawcze szkoły, rodziców i innych osób, grup i instytucji mające na celu przygotowanie młodzieży do planowania kariery zawodowej, której ważnym elementem jest podejmowanie kolejnych decyzji wyboru szkoły i zawodu /Lelińska 1999/.

DORADZTWO ZAWODOWE

Obejmuje świadczenie pomocy w dokonywaniu kolejnych decyzji wyboru szkoły, zawodu lub pracy w formie indywidualnej porady zawodowej, poprzez analizę pola problemowego jednostki i udzielanie jej informacji zawodowych, podawanie wskazówek, sugestii oraz instrukcji /Lelińska 1999/.

INFORMACJA ZAWODOWA

Obejmuje zbiory danych potrzebnych jednostce do podejmowania kolejnych decyzji zawodowych oraz związanych z zatrudnieniem. Zakres treści, metod i kanały przekazywanych informacji są dostosowane do etapu rozwoju zawodowego jednostki oraz rodzajów podejmowanych decyzji.

PORADNICTWO ZAWODOWE

Obejmuje system długofalowych i wieloetapowych działań wychowawczych towarzyszących jednostce w trakcie rozwoju zawodowego. Obejmuje ono całokształt zadań związanych z udzielaniem uczniom i dorosłym pomocy w planowaniu, tworzeniu i rozwoju kariery zawodowej, przynoszącej jednostce satysfakcję i zawodowy sukces /Lelińska 1999/.

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA

Obejmuje ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia. System określa rolę i zadania nauczycieli w ramach rocznego planu działania, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty, metody pracy.

Potrzeba WSDZ w szkole

Aktualna sytuacja w szkole nie sprzyja uczniom, jeżeli chodzi o pomoc w planowaniu swojej przyszłości /kariery zawodowej/. Jeżeli nawet zdarza się, że nauczyciel lub wychowawca pomaga w tym uczniom, to są to działania sporadyczne, przypadkowe i nie zawsze trafione. Często uczeń jest odsyłany do poradni pedagogiczno-psychologicznej, gdzie są zatrudnieni doradcy zawodowi – placówki te nie są jednak w stanie pomóc wszystkim zainteresowanym uczniom, jednocześnie nie jest to główne ich zadanie.

Stworzenie Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego, w ramach którego zatrudniony w szkole doradca zawodowy pomaga uczniom w samopoznaniu własnych predyspozycji zawodowych /osobowości, potrzeb, uzdolnień, zainteresowań, możliwości/, w przygotowaniu do wejścia na rynek pracy i w złagodzeniu startu zawodowego, to cel którego realizacja niesie wiele korzyści. Uczeń i jego rodzic w każdej chwili mieliby zapewniony dostęp do usług doradczych, nie byłoby osamotnieni w rozwiązywaniu problemów edukacyjno-zawodowych.

U podstaw wprowadzenia WSDZ w szkole leży przekonanie, że środowisko szkolne odgrywa szczególną rolę w kształtowaniu decyzji zawodowej uczniów w gimnazjum, a także w trakcie uczenia się zawodu w wybranych szkołach w okresie późniejszym.

Bazując na koncepcji rozwoju zawodowego E. Ginzburga, który na podstawie badań empirycznych wyróżnił trzy okresy w procesie wyboru zawodu, tj.:

- I. okres wyboru na podstawie fantazji, występujący przed okresem dojrzewania płciowego /do 11 roku życia/,
- II. okres wyboru próbnego, występujący w okresie adolescencji /11 – 17 rok życia/,
a w nim podokresy:
 - zainteresowań,
 - zdolności,
 - wartości,
 - przejściowy.

III. okres realistycznego wyboru, trwający do wczesnej dorosłości /od 17 roku życia/
z następującymi podokresami:

- eksploracji,
- krystalizacji,
- specyfikacji.

ważnym wydaje się stworzenie realnych możliwości, by właśnie doradca zawodowy, w ramach wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, wspierał ucznia w przechodzeniu przez te okresy, dostarczał mu niezbędnych informacji, kształtował przydatne umiejętności i cechy zachowania.

Założenia WSDZ

Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego zakłada, że:

- wybór zawodu nie jest pojedynczym, świadomym aktem decyzyjnym ale procesem rozwojowym i stanowi sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat życia,
- na wybór zawodu wpływają głównie wartości, czynniki emocjonalne, rodzaj i poziom wykształcenia oraz wpływ środowiska,
- preferencje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się wraz z upływem czasu.

Obejmuje indywidualną i grupową pracę z uczniami, rodzicami i nauczycielami /Radą Pedagogiczną/.

Ma charakter planowych działań /działania w ramach WSDZ nie mogą mieć charakteru doraźnego, sporadycznego, niezaplanowanego/.

Musi je koordynować fachowiec – szkolny doradca zawodowy. Powierzenie tych działań pedagogowi lub psychologowi szkolnemu w ramach ich zadań, powoduje często /ze względu na ich inne zadania/ ograniczenie działań w tym zakresie.

WSDZ w ramach pracy z uczniami obejmuje:

- poznawanie siebie
- autodiagnozę preferencji i zainteresowań zawodowych w odniesieniu do specyfiki realizowanego profilu zawodowego
- poznawanie zawodów
- analizę potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia na lokalnym i krajowym rynku pracy

- indywidualną pracę z uczniami, którzy mogą mieć problemy z wyborem szkoły i zawodu
- udzielanie informacji edukacyjnej i zawodowej
- pomoc w planowaniu rozwoju zawodowego
- konfrontowanie samooceny uczniów z wymaganiami szkół i zawodów
- pomoc w nabywaniu kwalifikacji zawodowych /wybór odpowiedniej specjalności, opanowanie umiejętności pracowniczych, praktyki zawodowe w zakładach pracy, zdobywanie certyfikatów zawodowych/
- pomoc w poszerzaniu wiedzy ogólnej i budowaniu kolejnych etapów rozwoju edukacyjno-zawodowego
- przedstawienie możliwości nabywania kwalifikacji zawodowych w trakcie nauki w szkole
- określenie zgodności predyspozycji uczniów z realizowanym kierunkiem kształcenia
- wskazywanie możliwości uzyskania kwalifikacji zawodowych w systemie pozaoświatowym
- poruszanie się na rynku pracy /poszukiwanie i utrzymywanie pracy oraz radzenie sobie w sytuacjach trudnych: poszukiwanie pierwszej pracy, bezrobocie, mobilność zawodowa, ograniczenia zdrowotne
- przygotowanie do samodzielności w trudnych sytuacjach życiowych: egzamin, poszukiwanie pracy, podjęcie roli pracownika, zmiana zawodu, adaptacja do nowych warunków, bezrobocie
- udzielanie informacji dotyczącej wpływu rynku pracy na planowanie kariery, obejmujące: zapotrzebowanie na pracowników w różnych branżach w ostatnich latach, cechy dobrego pracownika oczekiwane przez pracodawców
- kształtowanie umiejętności świadomego wyboru i poszukiwania pracy
- kształtowanie umiejętności planowania dalszego rozwoju edukacyjno-zawodowego i kontynuacji nauki w szkołach wyższych, szkołach policealnych lub w systemie kształcenia ustawicznego

WSDZ w ramach pracy z rodzicami obejmuje:

- prezentację założeń pracy informacyjno-doradczej szkoły na rzecz uczniów
- zajęcia psychoedukacyjne służące wspomagananiu rodziców w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych przez ich dzieci

- włączanie rodziców, jako przedstawicieli różnych zawodów, do działań informacyjnych szkoły
- przedstawienie aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej szkolnictwa na różnych jego poziomach /ponadgimnazjalnego, wyższego/
- indywidualną pracę z rodzicami uczniów, którzy mają problemy: zdrowotne, emocjonalne, decyzyjne, intelektualne, rodzinne itp.
- gromadzenie, systematyczną aktualizację i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej
- przedstawienie możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy

WSDZ w ramach pracy z nauczycielami /Radą Pedagogiczną/ obejmuje:

- utworzenie i zapewnienie ciągłości działania wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zgodnie ze statutem szkoły
- określenie priorytetów dotyczących orientacji i informacji zawodowej w ramach programu wychowawczego szkoły na każdy rok nauki
- określenie priorytetów dotyczących gromadzenia informacji i prowadzenia poradnictwa zawodowego w placówce
- realizację działań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej i roli pracownika, zawartych w programie wychowawczym szkoły
- identyfikację potrzeb i dostosowanie oferty edukacyjnej placówki do zmian na rynku pracy

Korzyści płynące z działalności wewnątrzszkolnego systemu doradztwa

Realnie i efektywnie działający wewnątrzszkolny system doradztwa pozwala realizować następujące cele:

- związane z kształtowaniem postaw i zachowań uczniów:
 - przygotowanie do samodzielnego i aktywnego kształtowania swojej drogi zawodowej,
 - rozwój umiejętności rozpoznawania własnych zasobów osobistych i ich wykorzystywania w kształtowaniu swojej drogi zawodowej,
 - kształcenie nawyków nieustannego planowania przyszłości i konsekwentnego dążenia do realizacji celu,
 - kształtowanie postawy otwartości na wiedzę i prezentowania swojej osobowości,

- kreowanie postaw aktywnych, przezwyciężania bierności, radzenia sobie w sytuacjach trudnych i stresowych,
- związane z kształceniem umiejętności uczniów:
 - planowania przyszłości zawodowej,
 - organizowania działań swoich i zespołu (praca w grupie),
 - przygotowania dokumentów związanych z pracą zawodową,
 - poszukiwania pracy,
 - prezentowania się na rynku pracy,
 - nawiązywania kontaktów z pracodawcą (osobistych, telefonicznych, listy, kontakty przez internet itp.),
 - przeprowadzania negocjacji.
- związane z wiedzą uczniów:
 - poznanie "świata zawodów" (m.in. zadań i czynności, środowiska pracy, przeciwwskazań i wymagań zawodów),
 - poznanie potencjalnych ścieżek edukacyjnych w wybranych zawodach,
 - poznanie zasad obowiązujących w kompletowaniu dokumentacji związanej z pracą,
 - poznanie podstaw prawa pracy,
 - poznanie zasad prowadzenia korespondencji związanej z zatrudnieniem.

Korzyści płynące z działalności wewnątrzszkolny system doradztwa, to m.in.:

- dużo lepsze przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy
- lepsze dynamiczne i elastyczne dopasowanie ludzi do zawodów - co zapewni niższe koszty społeczne dzięki:
 - mniejszej fluktuacji kadr,
 - zmniejszonej konieczności przekwalifikowań,
 - mniejszej liczby bankructw (właściwy dobór do samozatrudnienia!),
 - większej liczbie sukcesów w zawodzie,
 - większej efektywności w pracy,
 - lepsza profilaktyka - uniknięcie części chorób zawodowych,

- mniejszej ilości bezrobotnych "z wyboru",
- lepsze dopasowanie kompetencji zasobów ludzkich do potrzeb rynku pracy,
- wzrost mobilności zawodowej absolwentów,
- wyrównywanie szans na rynku pracy,
- właściwe ukierunkowanie i wsparcie samozatrudnienia /rozwijanie kompetencji do osiągnięcia w nim sukcesu/,
- systemowe nawiązanie lokalnego trójstronnego dialogu pomiędzy pracodawcami, edukacją i władzami samorządowymi.
- zapewnienie bardziej kompleksowego rozwiązania problemów z młodzieżą należącą do tzw. kategorii szczególnego ryzyka w tym zagrożonych marginalizacją społeczną

Sylwetka szkolnego doradcy zawodowego

a/ status szkolnego doradcy zawodowego

Szkolny doradca zawodowy jest etatowym pracownikiem szkoły z wydzielonym pensum godzin na realizację zadań zgodnych z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114)

b/ kwalifikacje szkolnego doradcy zawodowego

Szkolnym doradcą zawodowym może być osoba, która:

- 1/ legitymuje się dyplomem ukończenia studiów magisterskich lub studiów wyższych zawodowych na kierunkach: psychologia, pedagogika, socjologia, doradztwo zawodowe;
- 2/ posiada przygotowanie pedagogiczne;
- 3/ ukończyła studia podyplomowe prowadzone przez szkołę wyższą z zakresu doradztwa zawodowego lub kurs kwalifikacyjny przygotowujący do pracy edukatorskiej z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego.

c/ czas pracy szkolnego doradcy zawodowego

Tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć doradczych prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub na ich rzecz jest analogiczny jak pracowników pedagogicznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej /pedagog szkolny, psycholog szkolny, logopeda/.

d/ wymagania psychologiczne, jakie musi spełniać szkolny doradca zawodowy

Szkolny doradca zawodowy powinien posiadać umiejętności:

- nawiązywania kontaktu z klientem /ucznem, rodzicem, nauczycielem/ tworzenia atmosfery zaufania, życzliwości i akceptacji,
- motywowania klientów do aktywnego współdziałania w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i zawodowych,
- prowadzenia rozmowy doradczej,
- prowadzenia zajęć grupowych,
- tworzenia z klientem odpowiedniego planu kariery zawodowej,
- gromadzenia i wykorzystywania informacji dotyczących kształcenia i szkolenia zawodowego, zatrudnienia i rynku pracy,
- planowania i organizacji pracy własnej,
- radzenia sobie ze stresem,
- obsługi komputera i urządzeń audiowizualnych.

Szkolny doradca zawodowy powinien cechować się:

- poczuciem odpowiedzialności, samokontrolą, dojrzałością i odpornością emocjonalną,
- logicznym rozumowaniem i komunikatywnością,
- zdolnością przekonywania,
- łatwością wypowiedzenia się w mowie i piśmie,
- umiejętnością słuchania i obserwacji,
- empatią, otwartością na problemy i sprawy innych,
- obiektywizmem i tolerancją,
- szacunkiem dla autonomii klienta,
- operatywnością, przedsiębiorczością,
- otwartością na zmiany, elastycznością i twórczym podejściem,

- umiejętnością współpracy,
- dobrą pamięcią, podzielnością i koncentracją uwagi,
- świadomością własnych ograniczeń w zakresie udzielania pomocy,

Ponadto, szkolny doradca zawodowy powinien posiadać:

- kompetencje społeczne, do których należą cechy osobowości, uzdolnienia i zainteresowania warunkujące powodzenie pracy z ludźmi,
- wiedzę w zakresie zasad postępowania doradcy podczas kontaktu z klientem, metod i technik poradnictwa zawodowego,
- wiedzę w zakresie zjawisk zachodzących na rynku pracy oraz warunków i możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.

Szkolny doradca zawodowy jest zobowiązany do przestrzegania:

- zasady poszanowania godności ludzkiej,
- zasady odpowiedzialności,
- zasady kompetencji,
- zasady zachowania tajemnicy doradczej,
- zasady zaufania,
- zasady współdziałania,
- zasady zabezpieczenia dobra klienta.

Cele i zadania szkolnego doradcy zawodowego

Szeroko rozumiane cele działań i zadania realizowane przez szkolnego doradcę zawodowego obejmują:

- pomaganie uczniom w określeniu ich zainteresowań, uzdolnień i innych cech istotnych przy podejmowaniu decyzji zawodowych i planowaniu kariery zawodowej;
- udzielanie uczniom indywidualnych porad zawodowych na podstawie informacji zebranych z wykorzystaniem takich metod jak rozmowa doradcza, wywiad, analiza dokumentów, wyniki badań testami psychologicznymi i pedagogicznymi oraz badań lekarskich, wyniki obserwacji w trakcie zajęć warsztatowych itp.;
- pomaganie w określaniu możliwości zawodowych uczniów mających określone ograniczenia psychofizyczne i wskazanie odpowiedniego dla nich rodzaju

zatrudnienia, udzielanie im informacji o przeciwwskazaniach zdrowotnych do wykonywania zawodu,

- opracowywanie diagnoz przydatności zawodowej uczniów na podstawie własnych badań diagnostycznych oraz diagnoz lekarskich.
- wykonywanie, wg posiadanych uprawnień, badań testowych przydatnych w procesie wyboru zawodu,
- udzielanie uczniom i ich rodzicom informacji o zawodach, instytucjach kształcących i szkolących oraz o aktualnej sytuacji na rynku pracy;
- gromadzenie informacji o zawodach, drogach uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz potrzebach rynku pracy w celu udostępnienia ich klientom /uczniom, rodzicom, nauczycielom/,
- opracowywanie i aktualizowanie informacji o zawodach, drogach uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz potrzebach rynku pracy udostępnianych na nośnikach papierowych i elektronicznych,
- prowadzenie z uczniami zajęć grupowych mających na celu lepsze samopoznanie, kształtowanie aktywnych postaw oraz umiejętności planowania własnych karier zawodowych;
- prowadzenie zajęć grupowych umożliwiających nabycie przez uczniów umiejętności poszukiwania i uzyskiwania pracy;
- upowszechnianie wiedzy na temat planowania kariery zawodowej, możliwości pozyskiwania informacji o zawodach, drogach uzyskiwania kwalifikacji zawodowych, sytuacji na rynku pracy z wykorzystaniem różnych form takich jak prelekcje, szkolenia, konsultacje, kontakty z mediami;
- utrzymywanie bieżących kontaktów z pracownikami własnej instytucji oraz instytucji zewnętrznych w celu zapewnienia optymalnej pomocy w rozwiązywaniu problemów zawodowych osób korzystających z usług doradcy zawodowego /uczniów i nauczycieli/;
- współpraca z instytucjami zewnętrznymi w celu gromadzenia informacji o zawodach, drogach uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz sytuacji na rynku pracy;
- prowadzenie konsultacji w zakresie wyboru lub zmiany zawodu oraz dróg kształcenia z wykorzystaniem telefonu, internetu i innych środków komunikacji;

- prowadzenie odpowiedniej dokumentacji udzielanych porad i osób korzystających z usług doradcy zawodowego, sporządzanie sprawozdań z prowadzonej działalności.
- kierowanie, w sprawach trudnych, do specjalistów: doradców zawodowych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych,
- koordynowanie działalności informacyjno-doradczej szkoły,
- współpraca z Radą Pedagogiczną w zakresie:
 - o tworzenia i zapewnienia ciągłości działań wewnątrzszkolnego systemu doradztwa, zgodnie ze statutem szkoły,
 - o realizacji zadań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej, zawartych w programie wychowawczym szkoły
- systematyczne podnoszenie własnych kwalifikacji,
- wzbogacanie własnego warsztatu pracy o nowoczesne środki przekazu informacji /internet/ oraz udostępnianie ich osobom zainteresowanym,
- współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa: Kuratoria Oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Mobilne Centra Informacji Zawodowej OHP, urzędy pracy, akademickie biura karier, przedstawiciele organizacji zrzeszających pracodawców itp.

Generator zadań w ramach WSDZ

Generator stanowi zbiór różnych form działań realizowanych w ramach WSDZ /do wyboru/, których adresatami mogą być:

- uczniowie,
- rodzice,
- nauczyciele /rady pedagogiczne/,
- środowisko lokalne i samorząd lokalny /instytucje rynku pracy, uczelnie wyższe, akademickie biura karier, lokalni pracodawcy i stowarzyszenia pracodawców, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, wydziały oświaty lokalnego samorządu, kuratoria oświaty/.

Formy adresowane do uczniów:

- badania /diagnoza/ zapotrzebowania na działania doradcze prowadzone w szkole,
- zajęcia warsztatowe służące rozbudzeniu świadomości konieczności planowania rozwoju i kariery zawodowej,
- zajęcia warsztatowe służące samopoznaniu i określeniu predyspozycji wyznaczających rozwój zawodowy i karierę zawodową,
- zajęcia warsztatowe doskonalące umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej i współdziałania,
- zajęcia warsztatowe uczące umiejętności redagowania dokumentów aplikacyjnych /CV, list motywacyjny/,
- zajęcia warsztatowe służące rozwijaniu i doskonaleniu umiejętności autoprezentacji i rozmowy wstępnej /kwalifikacyjnej/ z pracodawcami,
- zajęcia warsztatowe służące promowaniu samozatrudnienia,
- zajęcia warsztatowe służące zapoznaniu z obowiązującym prawem pracy i prawem administracyjno-gospodarczym,
- gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej /o zawodach, o rynku pracy, o możliwościach kształcenia i zatrudnienia, o planach rekrutacyjnych lokalnych uczelni/ w postaci prasy, informatorów, programów multimedialnych,
- tworzenie multimedialnych centrów informacji z dostępem do internetu,
- spotkania z absolwentami, którzy osiągnęli sukces zawodowy /promowanie dobrych wzorców/,
- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów /zgodnie ze specyfiką kierunków kształcenia w placówce/,
- spotkania z przedstawicielami lokalnych firm, pracodawców i stowarzyszeń pracodawców /praktyki zawodowe, oczekiwania pracodawców, lokalny rynek zatrudnienia/,
- tworzenie bazy danych o absolwentach szkoły /CV wszystkich, wyrażających na to zgodę absolwentów/ dostępnej dla lokalnych pracodawców,
- tworzenie bazy danych o lokalnych firmach i pracodawcach w branży, w której szkoła kształci,
- organizowanie dni uczniowskiej przedsiębiorczości /promowanie zainteresowań, umiejętności, twórczej postawy uczniów/,
- organizowanie uczniowskich biur i giełd pracy /pośrednictwo pracy/,
- organizowanie dni otwartych szkoły /oferta edukacyjna placówki, jej promocja/,

- organizowanie wspólnie z innymi placówkami targów edukacyjnych,
- organizowanie uczniowskiego wolontariatu,
- przygotowanie wspólnie z nauczycielami informatora o ofercie edukacyjnej placówki i zawodach, w których uczy,
- tworzenie możliwości indywidualnej rozmowy z doradcą zawodowym na terenie szkoły,
- stworzenie wspólnie z nauczycielami szkolnego serwisu internetowego poświęconego zagadnieniom planowania kariery i pracy zawodowej,

Formy adresowane do rodziców:

- tworzenie możliwości indywidualnej rozmowy z doradcą zawodowym na terenie szkoły,
- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów /zgodnie ze specyfiką kierunków kształcenia w placówce/,
- spotkania z przedstawicielami lokalnych firm, pracodawców i stowarzyszeń pracodawców /praktyki zawodowe, oczekiwania pracodawców, lokalny rynek zatrudnienia/,
- organizowanie dni otwartych szkoły /oferta edukacyjna placówki, jej promocja/,
- gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej /o zawodach, o rynku pracy, o możliwościach kształcenia i zatrudnienia, o planach rekrutacyjnych lokalnych uczelni/ w postaci prasy, informatorów, programów multimedialnych,
- tworzenie multimedialnych centrów informacji z dostępem do internetu,
- tworzenie bazy danych o lokalnych firmach i pracodawcach w branży, w której szkoła kształci,
- organizowanie dni uczniowskiej przedsiębiorczości /promowanie zainteresowań, umiejętności, twórczej postawy uczniów/,

Formy adresowane do nauczycieli /rad pedagogicznych/:

- szkolenia służące promowaniu znaczenia działań z zakresu doradztwa zawodowego i planowania kariery zawodowej w szkolnictwie,
- warsztaty służące doskonaleniu umiejętności doradczych,
- tworzenie warunków do wymiany doświadczeń i dzielenia się wiedzą,
- śledzenie losów zawodowych absolwentów,
- dostosowanie oferty edukacyjnej placówki do potrzeb lokalnego rynku pracy,

- przygotowanie wspólnie z uczniami informatora o ofercie edukacyjnej placówki i zawodach, w których uczy,
- organizowanie dni otwartych szkoły /oferta edukacyjna placówki, jej promocja/,
- wymiana stażowa z innymi szkołami w kraju i za granicą,
- stworzenie wspólnie z uczniami szkolnego serwisu internetowego poświęconego zagadnieniom planowania kariery i pracy zawodowej,
- wspólne z lokalnymi partnerami ubieganie się o środki unijne w ramach programów pomocowych,
- wspieranie lokalnych inicjatyw mających na celu pomoc młodzieży w wejściu na rynek pracy,

Formy adresowane do środowiska lokalnego i lokalnego samorządu:

- tworzenie sieci lokalnego partnerstwa na rzecz rynku pracy i doradztwa zawodowego,
- spotkania z przedstawicielami lokalnych firm, pracodawców i stowarzyszeń pracodawców /praktyki zawodowe, oczekiwania pracodawców, lokalny rynek zatrudnienia/,
- współpraca z wojewódzkimi radami zatrudnienia,
- wspólne z lokalnymi partnerami ubieganie się o środki unijne w ramach programów pomocowych,
- wspieranie lokalnych inicjatyw mających na celu pomoc młodzieży w wejściu na rynek pracy,
- dostosowanie oferty edukacyjnej placówki do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- pozyskiwanie środków /sponsorów/ na realizację przedsięwzięć w ramach WSDZ,
- współpraca z uczelniami wyższymi i akademickimi biurami karier,
- współpraca z instytucjami lokalnego rynku pracy /urzędy pracy, centra informacji/,
- inicjowanie oraz uczestnictwo w lokalnych badaniach dotyczących np. „oczekiwań pracodawców wobec absolwentów”, „rynku pracy w oczach absolwenta”, ‘szans i możliwości planowania własnego rozwoju zawodowego’,

Opracował:
 Mirosław Górczyński
 Szkolny Ośrodek Kariery
 w Lubelskim Centrum Edukacji Zawodowej
www.lcez.lublin.pl
mgorczynski@wp.pl

Literatura

ABC psychologicznej pomocy. Antologia, red. **J. Santorski**. Warszawa, Agencja Wydawnicza J. Santorski 1993

Bańka A., Zawodoznawstwo. Doradztwo zawodowe. Pośrednictwo pracy. Psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym, Poznań 1995

Bednarowska J., Orientacja szkolna i zawodowa w gimnazjum. Rola nauczyciela, MEN, Warszawa 2000

Bolles R. N., Spadochron – poradnik bezrobotnego, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa 1993

Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Zakład Wydawniczy SFS, Kielce 2000

Brzozowska W., Rachalska W., Doradca zawodowy w warunkach przemian gospodarczych, Wyd. WSP, Częstochowa 1995

Chałas K., Dudek M., Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym, Zbiór ćwiczeń i zadań dla uczniów gimnazjum, OIC Poland, Lublin 1999

Czarkowska M., Preorientacja zawodowa w praktyce wychowawczej, Zielona Góra, WSP 1985

Czerwińska-Jasiewicz M., Psychologiczna analiza cech decyzji zawodowych młodzieży szkolnej, Wydawnictwo UW, Warszawa 1979

Czerwińska-Jasiewicz M., Psychologiczne problemy wyboru zawodu, Wyd. UW, Warszawa 1991

Czerwińska-Jasiewicz M., Decyzje młodzieży dotyczące własnej przyszłości. Uwarunkowania psychospołeczne, Oficyna Wydawnicza Wydziału Psychologii UW, Warszawa 1997

Gladding S., Poradnictwo zawodowe, zajęcia wszechstronne, ELIPSA, Warszawa 1994

Greiner I., Rola wychowawcy gimnazjum w przygotowaniu uczniów do podjęcia decyzji edukacyjno-zawodowych. WSP Częstochowa /praca końcowa studiów podyplomowych/, 2001

Grochulski S., Nocuń A., Jak osiągnąć sukces? Human Resources Series, FMA, Warszawa 1995

Gurycka A., Rozwój i kształtowanie zainteresowań, WSiP, Warszawa 1978

Herr E. L., Cramer S. H., Planowanie kariery Zawodowej, [w:] Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego, Nr 15 i Nr 25, Warszawa 2001; 2003

Hlousek J., Ponczek R., Rissanen P., Poradnictwo zawodowe – raport końcowy. Program SMART 31 maja 1999 r., Warszawa

Kargulowa A., Poradnictwo jako wiedza i system działań. Wstęp do poradownictwa, Wyd. UWr., Wrocław 1986

Krajowy Urząd Pracy, Jak znaleźć odpowiednią pracę, Warszawa 1997

Krawczyk L., Kulpa A., Maicka M., Orientacja zawodowa. Przewodnik nauczyciela gimnazjum i szkoły podstawowej, PWN Warszawa – Łódź 1999

Lamb R., Doradztwo zawodowe w zarysie, KUP, Warszawa 1993

Lelińska K., Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu metodą zajęć praktycznych, WSiP, Warszawa 1985

Lelińska K., Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji, [w:] Problemy poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, Nr 2 (11) (1999) Warszawa, CMPP-P

Lelińska K., Zarys programu rozwoju poradnictwa zawodowego, informacji oraz orientacji zawodowej, CMPP-P MEN, Warszawa 1999

Markiewicz L., Walewska-Paprocka M., Zdunkiewicz L., Problemy zdrowotne młodzieży podejmującej naukę zawodu, WSiP, Warszawa 1982

Metody grupowego poradnictwa zawodowego. Kurs inspiracji, [w:] Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego, Nr 7 i Nr 11, Warszawa 1998

Metody grupowego poradnictwa zawodowego. Metoda Edukacyjna, [w:] Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego, Nr 12, Warszawa 1999

Ministerstwo Edukacji Narodowej o reformie, Biblioteczka Reformy, Zeszyt Nr 1, Warszawa 1998

Nowe trendy w poradnictwie zawodowym u progu XXI wieku, [w:] Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego, Nr 23, Warszawa 2003

O pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Biblioteczka Reformy, Zeszyt Nr 40, Warszawa 2001

Paszowska-Rogacz A., Warsztat pracy europejskiego doradcy kariery zawodowej, KOWEZiU, Warszawa 2002

Paszowska-Rogacz A., Psychologiczne podstawy wyboru zawodu. Przegląd koncepcji teoretycznych, KOWEZiU, Warszawa 2003

Rachalska W., Problemy orientacji zawodowej, WSiP, Warszawa 1987

Sekuła B., Pielok C., Zajęcia warsztatowe dla uczniów szkoły ponadpodstawowej, Warszawa 1993

Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu. Materiał metodyczny dla nauczycieli. Orientacja szkolna i zawodowa w gimnazjum – rola nauczyciela. **Red. Sołtysińska G., Woroniecka J., KOWEZ**, Warszawa 2001

Rozwijanie indywidualnych cech ułatwiających zdobycie zatrudnienia, [w:] Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego, Nr 20, Kraków 2002

Sołtysińska G., Trzeciak W., Jak wybierać zawód? Zeszyt ćwiczeń dla uczniów klasy VIII, WSiP, Warszawa 1996

Sołtysińska G., Żywiec-Dąbrowska E., Moja przyszła praca. Materiały metodyczne do pracy z uczniami szkół zawodowych. Vademecum – nauczanie w szkole zawodowej, KOWEZ, Warszawa 2001

Strużyna A., Instytucjonalne doradztwo zawodowe. Diagnoza i model optymalizacyjny, Oficyna Wydawnicza Garmond, Poznań 2003

Suchar M., Kariera i rozwój zawodowy, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2003

Skłodowski H., Psychologiczna problematyka doradztwa zawodowego, Wyd. UŁ, Łódź 1999

Standard usługi „Poradnictwo zawodowe”, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Szajek S., Orientacja i poradnictwo zawodowe, PWN, Warszawa 1980

Szajek S., System orientacji i poradnictwa zawodowego, PWN, Warszawa 1989

Szkolny doradca zawodowy, KOWEZiU, Warszawa 2003

Testy i autotesty w poradnictwie zawodowym, [w:] Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego, Nr 6, KUP, Warszawa 1996

Trzeciak W., Przygotowujemy się do wyboru zawodu, Warszawa 1988

Trzeciak W., Informacja i poradnictwo zawodowe w urzędach pracy, [w:] „Pedagogika Pracy”, Warszawa 1994

Trzeciak W., Aktualne problemy poradnictwa zawodowego, Warszawa 1998

Waidner G., Sturm J., Bauer K. W., Metodyka poradnictwa zawodowego. Aspekty psychologiczne – wskazówki praktyczne, [w:] Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego, Nr 5, KUP, Warszawa 1996

Włodek-Chronowska J., Próba uporządkowania terminologii poradnictwa i hierarchii jego celów, Wyd. Uwr., Wrocław 1982

Wojtasik B., Doradca zawodu. Studium teoretyczne z zakresu poradownictwa, Wyd. Uwr, Wrocław 1994

Wojtasik B., Warsztat doradcy zawodowego, Aspekty pedagogiczno-psychologiczne, PWN, Warszawa 1999

Woroniecka J., Zajęcia aktywizujące uczniów do samodzielnego wyboru zawodu, Centralny Ośrodek Metodyczny, Warszawa 1989